

Sag C-273/24 [Naski]ⁱ**Sammendrag af anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 98, stk. 1, i Domstolens procesreglement****Dato for indlevering:**

18. april 2024

Forelæggende ret:

Sąd Najwyższy (Polen)

Afgørelse af:

1. december 2023

Efter anmodning fra:

X.Y.

Procesdeltagere:

Prokuratora Generalnego reprezentowanego przez Prokuraturę Krajową

Rzecznika Praw Obywatelskich

Hovedsagens genstand

Retligt spørgsmål forelagt for et dommerkollegium bestående af syv dommere ved Sąd Najwyższy (øverste domstol, Polen) af et dommerkollegium bestående af tre medlemmer ved denne domstol, der behandler en anmodning om udelukkelse af dommere ved Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych (afdelingen for ekstraordinær prøvelse og offentlige sager) fra behandlingen af sag I NO 47/18 i et søgsmål anlagt af X. Y. til prøvelse af en afgørelse truffet af Krajowa Rada Sądownictwa (det nationale domstolsråd, Polen) (herefter »domstolsrådet«) om at henlægge sagen om prøvelse af en afgørelse truffet af præsidenten for Sąd Okręgowy w Kraków (den regionale domstol i Kraków).

ⁱ Den foreliggende sags navn er et vedtaget navn. Det svarer ikke til et navn på en part i sagen.

Genstand og retsgrundlag for forlæggelsen

Formålet med hovedsagen er at sikre, at Domstolens dom afsagt som led i en præjudiciel afgørelse, tages i betragtning af en national domstol, som opfylder kravene, der stilles til en uafhængig og upartisk domstol i EU-retten forstand – artikel 2, artikel 6, stk. 1 og 3, samt artikel 19, stk. 1, andet afsnit, i traktaten om Den Europæiske Union (TEU) og artikel 267 TEUF sammenholdt med artikel 47 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder (herefter »chartret«)

Præjudicielt spørgsmål

[...] Når en domstol i sidste instans i en medlemsstat (øverste domstol), efter at have modtaget Domstolens fortolkning af EU-retten med hensyn til de retlige konsekvenser af en tilsidesættelse af denne medlemsstats grundlæggende retsforrifter vedrørende udnævnelse af dommere ved Sąd Najwyższy (øverste domstol) – i en situation, hvor:

a) Republikken Polens præsident har truffet afgørelse om udnævnelse til et dommerembede ved Sąd Najwyższy (øverste domstol) på trods af, at der forinden var blevet indgivet en klage over Krajowa Rada Sądownictwas (domstolsrådet) afgørelse, herunder en anmodning om udnævnelse til dommerembedet, til den kompetente nationale domstol (Naczelny Sąd Administracyjny) (øverste domstol i forvaltningsretlige sager); denne sidstnævnte domstol har suspenderet gennemførelsen af den nævnte afgørelse i overensstemmelse med national ret og klagesagen ikke blev afsluttet, hvorefter (Naczelny Sąd Administracyjny) (øverste domstol i forvaltningsretlige sager) har besluttet at ophæve afgørelsen fra domstolsrådet med henvisning til dens ulovlige karakter og fjernet den permanent fra retsordenen, hvorved afgørelsen om udnævnelse til dommerembedet ved Sąd Najwyższy (øverste domstol) savner det retsgrundlag, der kræves i henhold til artikel 179 i Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Republikken Polens forfatning) i form af en anmodning fra domstolsrådet om udnævnelse til dommerembedet, og

b) et nationalt organ (Krajowa Rada Sądownictwa (domstolsrådet)), som – henset til omstændighederne omkring dets oprettelse i retsvæsenet og dets funktionsmåde – ikke opfylder kravene til et forfatningsmæssigt organ til sikring af retsvæsenets uafhængighed og dommernes uafhængighed, har gennemført den forudgående udnævnelsesprocedure under tilsidesættelse af principperne om gennemsigtighed og retfærdighed, for så vidt som den blev oprettet i henhold til bestemmelserne i ustawa z 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (lov af 8.12.2017 om ændring af lov om domstolsrådet og visse andre love) (Dz.U. af 2018, pos. 3),

– og hvor [den nævnte domstol i sidste instans] skal træffe afgørelse om et retsspørgsmål, der forelægges for den, ved at anvende den fortolkning af EU-retten, som EU-Domstolen har anlagt –

skal bestemmelserne artikel 2, artikel 6, stk. 1 og 3, samt artikel 19, stk. 1, andet afsnit TEU samt artikel 267 TEUF sammenholdt med chartrets artikel 47, da fortolkes således, at de er til hinder for, at nogen af de personer, der er udnævnt til dommere ved Sąd Najwyższy (øverste domstol) i strid med de nationale retsforskrifter, der er beskrevet i punkt 1, litra a) eller b), ovenfor, kan deltage i afgørelsen af det pågældende retsspørgsmål, og skal [disse bestemmelser] anses for at være til hinder for ændringer i sammensætningen af domstolskollegiet ved retten, der har forelagt Domstolen et præjudicielt spørgsmål, når sådanne ændringer finder sted, efter at Domstolen har afsagt dom som svar på det pågældende spørgsmål, og ændringen i sammensætningen ikke er begrundet i objektive forhold (f.eks. dødsfald eller pensionering af den dommer, der deltog i det dommerkollegium, der forelagde spørgsmålet om præjudiciel afgørelse),

– og er [de nævnte bestemmelser] til hinder for, at en person, der er udnævnt som Prezes Sądu Najwyższego (retspræsident for Sąd Najwyższy (øverste domstol)), med ansvar for Izba Cywilna (afdelingen for civile sager), og som også er udnævnt til dommer ved Sąd Najwyższy (øverste domstol), i strid med de nationale retsforskrifter, der er beskrevet i punkt 1, litra a) og b) ovenfor, træffer en hvilken som helst afgørelse i sagen, der indebærer en løsning af dette retsspørgsmål, herunder træffer afgørelse om navnlig Sąd Najwyższys (øverste domstol) sammensætning eller tidspunktet for sagens behandling, eller af enhver anden person, der også er udnævnt til dommer ved Sąd Najwyższy (øverste domstol) i strid med de nationale retsforskrifter, der er beskrevet i punkt 1, litra a) eller b), hvorfor sådanne afgørelser eller procesledende foranstaltninger derfor skal anses for at være uden retsvirkning,

– og [skal de nævnte bestemmelser fortolkes] således, at en dommer ved Sąd Najwyższy (øverste domstol), hvis udnævnelse ikke er behæftet med nogen af de i punkt 1, litra a) eller b) ovenfor beskrevne mangler, har ret og pligt – med henblik på at forhindre, at en sag afgøres af en domstol, som ikke er en uafhængig og upartisk domstol, der forudgående er oprettet ved lov som omhandlet i EU-retten – til at nægte at deltage i et dommerkollegium ved Sąd Najwyższy (øverste domstol), hvor flertallet af medlemmerne er udnævnt til dommere ved Sąd Najwyższy (øverste domstol) i strid med de nationale retsforskrifter, der er beskrevet i punkt 1, litra a) eller b), og – såfremt dette spørgsmål besvares bekræftende – også således, at en dommer ved Sąd Najwyższy (øverste domstol), der er udnævnt til dommer ved Sąd Najwyższy (øverste domstol) uden de mangler, der er omhandlet i punkt 1, litra a) eller b), og som er den refererende dommer i en sag, der vedrører det pågældende retsspørgsmål, har ret til at udpege et dommerkollegium ved Sąd Najwyższy (øverste domstol) til at afgøre dette spørgsmål uden hensyntagen til bestemmelserne i national ret, som giver Prezes Sądu Najwyższego (retspræsident for øverste domstol)) med ansvar for Izba Cywilna (afdelingen for civile sager), beføjelse til at bestemme sammensætningen af dommerkollegiet i sager, der behandles i Izba Cywilnej Sądu Najwyższego (afdelingen for civile sager ved den øverste domstol), med henblik på at gennemføre EU-retten og fortolkningen heraf som anlagt af Domstolen, og således, at enhver person, der er udnævnt til dommer ved Sąd Najwyższy (øverste

domstol) i strid med de nationale retsforskrifter, der er omhandlet i punkt 1, litra a) eller b) ovenfor, eller enhver anden person, der er udnævnt til dommer ved Sąd Najwyższy (øverste domstol) i strid med de nationale retsforskrifter, der er omhandlet i punkt 1, litra a) eller b), ovenfor, ikke bør påtage sig ledelsesfunktioner ved Sąd Najwyższy (øverste domstol) (f.eks. som retræsident for øverste domstol, herunder funktionerne som Pierwszy Prezesa (første retspræsident) eller som Przewodniczący Wydziałów w Izbach Sądu Najwyższego (formand for afdelingerne ved den øverste domstol) eller funktioner i Sąd Najwyższys (øverste domstol) organer (f.eks. som medlem eller stedfortrædende medlem af Kolegium Sądu Najwyższego (kollegiet ved den øverste domstol) eller som Rzecznik dyscyplinarnego Sądu Najwyższego (anklager i disciplinærsager ved den øverste domstol)), hvilke funktioner således kun kan varetages af lovligt udnævnte dommere ved Sąd Najwyższy (øverste domstol), hvorefter de nævnte personer bør udelukkes fra udførelsen af handlinger, der falder inden for kompetencen for de dommere ved Sąd Najwyższy (øverste domstol), der udfører ovennævnte funktioner, på grund af deres mulige faktiske eller juridiske påvirkning af udøvelsen af Sąd Najwyższys (øverste domstol) retslige funktioner?

Anførte EU-retlige retsforskrifter

Artikel 2, artikel 6, stk. 1 og 3, samt artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU

Artikel 267 TEUF

Chartrets artikel 47

Anført nationale retsforskrifter

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Republikken Polens forfatning) – artikel 179,

Ustawa z 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (lov af 8.12.2017 om den øverste domstol) – artikel 15, § 1, artikel 21, [artikel] 22, artikel 26, § 2, artikel 76, § 1, artikel 83, § 1, artikel 87, § 1, artikel 88,

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z 14 lipca 2022 r. Regulamin Sądu Najwyższego (Præsidenten for Republikken Polens forordning af 14.7.2022. Øverste domstol procesreglement) – artikel 3, 4, 16, artikel 80, § 7, artikel 84,

Ustawa z 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (lov af 17.11.1964 – den civile retsplejelov) – artikel 51

Kort redegørelse for de faktiske omstændigheder og rtsforhandlingerne

- 1 Et dommerkollegium bestående af tre dommere fra Izba Cywilnej Sądu Najwyższego (afdelingen for civile sager ved øverste domstol) (herefter »afdelingen for civile sager ved øverste domstol«), der i sag III CO 121/18 behandler en anmodning fra dommer X. Y. om udelukkelse af dommere ved Sąd Najwyższy (øverste domstol) fra Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych (afdelingen for ekstraordinær prøvelse og offentlige sager), fra behandlingen af sag I NO 47/18 om et søgsmål anlagt af X. Y. til prøvelse af en afgørelse truffet af domstolsrådet den 21. september 2018 om at træffe afgørelse i sagen til prøvelse af en afgørelse truffet af præsidenten for Sąd Okręgowy w Kraków (den regionale domstol i Kraków) af 27. august 2018, blev mødt af Sąd Najwyższys (øverste domstol) kendelse af 8. marts 2019 i sag I NO 47/2018, hvorved det ikke var fornødent at træffe afgørelse i X. Y.'s søgsmål til prøvelse af afgørelsen.
- 2 Den pågældende kendelse af 8. marts 2019 blev afsagt af et dommerkollegium med en enkelt dommer ved Sąd Najwyższy (øverste domstol), som bestod af dommer BD. Under hensynstagen til de omstændigheder, hvorunder BD blev udnævnt til dommerembedet ved Sąd Najwyższy (øverste domstol) – udnævnelsen til dommerembedet skete efter anmodning fra domstolsrådet, der er oprettet i overensstemmelse med proceduren fastsat i ustawa z 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (lov af 8.12.2017 om ændring af lov om domstolsrådet og visse andre love) (herefter »lov af 8.12.2017«), til trods for at kendelsen truffet af domstolsrådet tidligere var blevet anfægtet ved Naczelny Sąd Administracyjny (øverste domstol i forvaltningsretlige sager, Polen), og at denne domstol havde udsat fuldbyrdelsen af denne kendelse, og at sagen ved Naczelny Sąd Administracyjny (øverste domstol i forvaltningsretlige sager) endnu ikke var afsluttet, da udnævnelsesdokumentet blev udleveret – såvel som de mulige retsvirkninger af ovennævnte kendelse af 8. marts 2019 om antageligheden af yderligere behandling af anmodningen om udelukkelse af dommere fra sag III CO 121/18, var Sąd Najwyższy (øverste domstol), der behandlede denne anmodning, i væsentlig juridisk tvivl, hvilket den gav udtryk for ved at formulere og forelægge et retligt spørgsmål ved afgørelse af 20. marts 2019 for et dommerkollegium bestående af syv dommere ved Sąd Najwyższy (øverste domstol), der hidrører fra spørgsmålet om, hvorvidt der i juridisk forstand er tale om en afgørelse truffet af en enedommer, hvorved denne person er udnævnt til dommer ved Sąd Najwyższy (øverste domstol) under de ovenfor nævnte omstændigheder, samt spørgsmålet om, hvorvidt den omstændighed, at Naczelny Sąd Administracyjny (øverste domstol i forvaltningsretlige sager) forud udleveringen af udnævnelsesdokumentet til dommerembedet ved Sąd Najwyższy (øverste domstol) havde udsat fuldbyrdelsen af domstolsrådets kendelsen, har betydning for afgørelsen af dette spørgsmål?
- 3 Ved behandlingen af det således formulerede retsspørgsmål, rejste dommerkollegiet bestående af syv dommere i sag III CZP 25/19 til gengæld tvivl

om fortolkningen af EU-retten og anmodede ved afgørelse af 21. maj 2019 Domstolen om en præjudiciel afgørelse. Sagen fik sagsnummer C-487/19.

- 4 I kendelsen truffet af dommerkollegiet bestående af syv dommere af 2. juni 2022 fandt Izba Karna Sądu Najwyższego (afdelingen for straffesager ved den øverste domstol), at domstolsrådet, der blev oprettet på den måde, der er fremgår af bestemmelserne i loven af 8.12.2017, ikke udgør et forfatningsorgan, hvis sammensætning og udnævnelsesmetode er reguleret i Konstytucja RP (den polske forfatning), navnlig i artikel 187, stk. 1.
- 5 Derudover blev den fortolkning, som blev anlagt af Sąd Najwyższy (øverste domstol) i afgørelsen fra de tre forenede afdelinger, hhv. afdelingen for straffesager, for civile sager samt for arbejdsret og social sikring af 23. januar 2020, bekræftet af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols (herefter »Menneskerettighedsdomstolen«) domme af 22. juli 2021 i sag nr. 4344/18, Reczkiewicz mod Polen og af 8. november 2021 i sag nr. 49868/19, 57511/19, Dolińska – Ficek og Ozimek mod Polen.
- 6 I dom af 6. oktober 2021, X. Y. (Afdelingen for ekstraordinær prøvelse og offentlige sager ved den øverste domstol – udnævnelse) (C-487/19, herefter »W.Ż.-dommen«, EU:C:2021:798) besvarede Domstolen det præjudicielle spørgsmål, som blev forelagt ved kendelse af 21. maj 2019.
- 7 Efter W.Ż.-dommen og Domstolens oversendelse af sagsakterne i sag III CZP 25/19 til Sąd Najwyższy (øverste domstol) overtog dommer JK, der under de omtvistede omstændigheder blev udnævnt til førstepræsident for Sąd Najwyższy (øverste domstol), uden dommer Karol Weitzas vidende og vilje – som var den refererende dommer i sag III CZP 25/19 og den daværende formand for Wydział III Izby Cywilnej SN (3. afdeling for civile sager ved den øverste domstol), og som havde kompetence til at behandle sag III CZP 25/19 – under anvendelse af de administrative kompetencer, der er forbundet med denne funktion, beslaglagde sagsakterne i sag III CZP 25/19, forhindrede den refererende dommer i at få adgang til dem og nægtede at udlevere dem til ham under påskud af, at det var nødvendigt at anmode Prezydent RP (Republikken Polens præsident) om at udpege Nadzwyczajny Rzecznik Dyscyplinarny (ekstraordinær anklager i disciplinærsager) til at overveje indledningen af en disciplinærsag mod dommer BD samt under påskud af at give Biuro Studiów i Analiz Sądu Najwyższego (kontor for undersøgelser og analyser ved den øverste domstol) til opgave at afgive en udtalelse om rækkevidden og virkningen af W.Ż.-dommen. Under iværksættelsen af disse foranstaltninger var JK endnu ikke været medlem af det dommerkollegium ved Sąd Najwyższy (øverste domstol), som skulle behandle sag III CZP 25/19.
- 8 I perioden mellem kendelsen af 21. maj 2019 og W.Ż.-dommen gik tre af dommerne fra dommerkollgiet bestående af syv dommere, der udstedte ovennævnte kendelse, på pension, hvorefter der var behov for at udfylde dommerkollegiet, som skulle behandle sag III CZP 25/19. Den refererende

dommer anmodede om en sådan udfyldelse af præsidenten for Sąd Najwyższy (øverste domstol) med ansvar for Izba Cywilna SN (afdelingen for civile sager ved den øverste domstol) ved kendelse af 30. december 2021 og berammede samtidig retsmødet i sag III CZP 25/19 til den 31. januar 2022. Fra begyndelsen af 2022 fik sag III CZP 25/19 et nyt sagsnummer og fik tildelt sagsnummeret III CZP 1/22. I strid med princippet om kontinuitet i sammensætningen og udtalelsen fra kontoret for undersøgelser og analyser ved Sąd Najwyższy (øverste domstol) af 25. januar 2022 udpegede dommer KS, som præsident for Sąd Najwyższy (øverste domstol) med ansvar for afdelingen for civile sager, ved kendelse af 26. januar 2022 en ny sammensætning af dommere i sag III CZP 1/22: JK som formand, KS, K. Weitzka, som referende dommer, PW, WZ og CV samt RX. Dette var i virkeligheden en ændring i sammensætningen af dommerkollegiet, der blev gennemført uden nogen objektiv begrundelse og i strid med den tidligere praksis ved Izba Cywilnej SN (afdelingen for civile sager ved den øverste domstol), hvor sammensætningen, i tilfælde af at den udvidede sammensætning af dommerkollegiet bliver ufuldstændig (f.eks. som følge af pensionering af et af de eksisterende medlemmer af dommerkollegiet), udfyldes ved udnævnelse af én ny dommer i stedet for, at dommerkollegiet udnævnes på ny i sin helhed. Som følge af kendelsen af 26. januar 2022 blev dommer TN, der hidtil havde fungeret som formand for dommerkollegiet, fjernet fra dommerkollegiet uden nogen materiel begrundelse. Den ændring af dommerkollegiet, der blev foretaget i sag III CZP 1/22, resulterede i, at der blev udpeget dommere til dette dommerkollegium blandt dommere ved Sąd Najwyższy (øverste domstol), som var blevet udnævnt til dommere ved Sąd Najwyższy (øverste domstol) under nøjagtig samme omstændigheder, som dommer BD var blevet udnævnt under til denne domstol. Således udgør de pågældende dommere flertallet af de nyudnævnte dommere (fjernelsen af dommeren TN fra dommerkollegiet tjente til at opnå denne formål). I betragtning af omstændighederne i selve den sag, hvor genstanden for vurderingen hovedsageligt er omstændighederne ved udnævnelsen til dommer ved Sąd Najwyższy (øverste domstol) af dommeren BD, der falder sammen med omstændighederne ved udnævnelsen af JK, KS, CV og RX til dommere ved denne domstol, dvs. alle de nye medlemmer af dommerkollegiet, der udgør dens flertal – og omstændighederne ved og virkningen af den førnævnte ændring af dommerkollegiet kan ses som en handling, der har til formål at opnå en forudbestemt virkning i form af en specifik løsning af et retligt spørgsmål. Dette indtryk forstærkes af det faktum, at denne ændring blev foretaget af dommer KS, som præsident for Sąd Najwyższy (øverste domstol) med ansvar for afdelingen for civile sager ved den øverste domstol, blev udnævnt til dommer ved Sąd Najwyższy (øverste domstol) under nøjagtig de samme omstændigheder som dommer BD. Desuden blev dommer WZ, som havde været medlem af dommerkollegiet bestående af syv dommere i denne sag siden dens begyndelse, ved kendelse af 21. november 2023 fjernet fra det dommerkollegium, der behandlede sag III CZP 1/22, under påskud af et langvarigt fravær på grund af sygdom. I hans sted blev dommer TN indsat som suppleant. Denne ændring manglede ligeledes en materiel begrundelse, idet dommer WZ ville vende tilbage til sin retslige pligter i begyndelsen af 2024 efter en periode på en måneds

undskyldt fravær. Derfor udgør dommer TN's tilbagevenden til dommerkollegiet ikke en afhjælpning af den tilsidesættelse, der følger af kendelsen af 26. januar 2022, bestående i, at han blev udelukket fra dette dommerkollegium.

- 9 Uanset forbeholdene med hensyn til lovligheden af ændringerne i dommerkollegiets sammensætning i sag III CZP 1/22 bør opmærksomheden henledes på selve grundene til udelukkelse ved lov, der er fastsat i artikel 48, stk. 1, nr. 1, i den civile retsplejelov, ifølge hvilken en dommer kan udelukkes på grund af inhabilitet i henhold til loven fra sager, som vedkommende er part i, eller hvori vedkommende har et retsforhold til en af sagens parter, der indebærer, at sagens udfald påvirker vedkommendes rettigheder eller forpligtelser.
- 10 Ovennævnte bestemmelse fastsætter to absolutte grunde til udelukkelse af en dommer, hvoraf den første dækker den situation, hvor dommeren er part i den sag, hvor han eller hun skal træffe afgørelse (*nemo iudex in causa sua*). Der er ikke blot tale om en situation, hvor en dommer formelt er part i en sag, men også om tilfælde, hvor en dommer har eller kan blive genstand for en afgørelse (f.eks. dens gyldighed). Ud fra dette synspunkt skal det erindres, at i henhold til artikel 87, stk. 1, i *ustawa o Sądzie Najwyższym* (lov om den øverste domstol) kan et dommerkollegium bestående af syv dommere beslutte at give afgørelsen kraft af et retsprincip, og en afvigelse fra et sådant princip kræver en afgørelse af den relevante afdelings fulde sammensætning. Dette betyder, at virkningerne af en eventuel afgørelse truffet af et dommerkollegium bestående af syv dommere, der udgør et retsprincip, vil omfatte samtlige dommere i afdelingen for civile sager, dvs. også de udpegede dommere, der er nyudnævnte, og at disse virkninger vil være sammenfaldende med den virkning, der gør en afgørelse endelig. Med andre ord vil de pågældende dommere ved at bedømme den omhandlede afgørelse have været med til at bestemme de retlige konsekvenser af de fejl, der opstod i deres udnævnelsesprocedurer, med bindende virkning for dem selv og de andre dommere i afdelingen for civile sager og andre dommere ved *Sąd Najwyższy* (øverste domstol). Denne omstændighed er så meget desto tydeligere, når man tænker på, at genstanden for vurderingen i sag III CZP 1/22 netop er omstændighederne ved udnævnelsen af dommeren BD. Som anført er disse omstændigheder identiske med dem, hvorunder dommerne JK, RX, KS og CV blev udnævnt til dommere ved *Sąd Najwyższy* (øverste domstol).
- 11 Det er et veletableret synspunkt i *Sąd Najwyższys* (øverste domstol) retspraksis, at en anmodning om udelukkelse af en person, der er udnævnt til dommer af Republikken Polens præsident efter anmodning fra domstolsrådet, der er oprettet i henhold til den procedure, der er fastsat i bestemmelserne i lov af 8.12. 2017, ikke kan behandles af en domstol, der har en sådan dommer i sin sammensætning, da der ellers ville opstå en situation, der er omfattet af forbuddet mod *nemo iudex in causa sua*, og også at en appel, der indeholder påstande om den nævnte fejl i proceduren for udnævnelse af en dommer, ikke kan behandles af en domstol, der har en person, der er udnævnt i henhold til samme procedure, i sin sammensætning (jf. kendelsen truffet af et dommerkollegium bestående af syv

dommere ved afdelingen for straffesager ved Sąd Najwyższy (øverste domstol) den 2. juni 2022 i sag I KZP 2/22 og den deri nævnte retspraksis).

- 12 I den foreliggende sag forhindres dommerne JK, RX, KS og CV's i at deltage ved behandlingen af sagen – ud over den omstændighed, at de er udelukket i henhold til selve loven – af en anden omstændighed. Det blev påpeget ovenfor, at roden til det retsspørgsmål, der blev forelagt syv dommere i sag III CO 121/18, var tvivl om eksistensen af Sąd Najwyższys (øverste domstol) kendelse af 8. marts 2019 som følge af omstændighederne ved udnævnelsen af dommeren BD til Sąd Najwyższy (øverste domstol), der afsagde kendelsen som enedommer. Da omstændighederne ved udnævnelsen af dommerne JK, RX, KS og CV er de samme, og de udgør flertallet af dommerkollegiet i den foreliggende sag, ville Sąd Najwyższys (øverste domstol) kendelse, hvis den blev vedtaget med deres deltagelse, lide af nøjagtig den samme mangel som den, der er anført mod kendelsen af 8. marts 2019. En sådan beslutning kunne nødvendigvis ikke udgøre en effektiv løsning på det fremlagte retsspørgsmål, da den i sig selv ville give anledning til et identisk retligt spørgsmål.
- 13 På trods af de fremlagte omstændigheder, der begrundes deres udelukkelse, har JK, RX, KS og CV endnu ikke oplyst Sąd Najwyższy (øverste domstol) om begrundelsen for deres udelukkelse. Derudover oplyste CV ikke Sąd Najwyższy (øverste domstol) om, at han havde en personlig tvist med en part i proceduren i den foreliggende sag, X. Y., som har indgivet en anmodning til Sąd Najwyższy (øverste domstol) om, at det fastslås, at CV ikke var dommer ved denne retsinstans.
- 14 Anmodningerne om at udelukke dommerne JK, RX og KS blev indgivet i januar 2022 af advokaten for X. Y. Men behandlingen af disse anmodninger blev effektivt blokeret i over et år af JK og KS. På tidspunktet for den foreliggende afgørelse var disse anmodninger om udelukkelse stadig ikke blevet behandlet.
- 15 Under alle omstændigheder er det nødvendigt at tage et andet spørgsmål i betragtning. Kendelsen af 26. januar 2022, der fastlagde sammensætningen af sag III CZP 1/22, blev afsagt af dommer KS, der fungerede som præsident for Sąd Najwyższy (øverste domstol) med ansvar for afdelingen for civile sager, som enedommer. I betragtning af, at dommer KS blev udnævnt til dommer ved Sąd Najwyższy (øverste domstol) under nøjagtig samme omstændigheder som dommer BD, gælder de omstændigheder, der i den foreliggende sag begrundede udelukkelsen af dommerne JK, RX, KS og CV i deres helhed, også for dommeren KS. På samme måde vedrører den tvivl, der er genstand for det retsspørgsmål i sag III CZP 1/22, om kendelsen af 8. marts 2019 findes også direkte spørgsmålet om hvorvidt kendelsen af 26. januar 2022 findes.
- 16 Den mulige afgørelse om, at kendelsen af 26. januar 2022 ikke findes i retlig forstand, er irrelevant for dommer Karol Weitz' status som refererende dommer og medlem af dommerkollegiet i sag III CZP 1/22. Ud fra ovenstående antagelse forbliver dommer Karol Weitz referent og medlem af dommerkollegiet i kraft af

kendelsen fra 2019, hvor den daværende præsident for Sąd Najwyższy (øverste domstol) med ansvar for afdelingen for civile sager udpegede det oprindelige dommerkollegium i sag III CZP 25/19. Denne kendelse har ikke mistet sin retskraft. Kendelsen af 26. januar 2022 havde ikke indflydelse herpå. Dette er så meget desto mere tilfældet, når man accepterer, at kendelsen af 26. januar 2022 ikke eksisterer i retlig forstand.

- 17 Ved Sąd Najwyższy (øverste domstol) tilkommer kompetenen til at beramme retsmøder i de forskellige sager i henhold til dens forretningsorden umiddelbart den refererende dommer (artikel 84, stk. 1 og 2 i Regulamin Sądu Najwyższego (den øverste domstol forretningsorden)). Oprindeligt var det den refererende dommer, der havde kompetencen til at beramme møderne. Efter at de refererende dommere begyndte at nægte at beramme retsmøder i sager, hvori der indgik såkaldte blandede sammensætninger, dvs. hvori der indgår dommere ved Sąd Najwyższy (øverste domstol), der er udnævnt efter anmodning fra domstolsrådet, der er oprettet i henhold med proceduren i bestemmelserne i lov af 8.12. 2017, dvs. en sammensætning, der i lyset af EMRK's og Sąd Najwyższys (øverste domstol) retspraksis ikke opfylder EU's og konventionens normer for en uafhængig og upartisk domstol, der er oprettet ved lov (jf. bl.a. Menneskerettighedsdomstolens dom af 22.7.2021, nr. 43447/19, Reczkowicz mod Polen, særligt præmis 227–284, af 8.11.2021, nr. 49868/19 i 57511/19, Dolińska-Ficek og Ozimek mod Polen, særligt præmis 290–320, 340–350, 353–357, 368 og af 3.2.2022, nr. 1469/20, Advance Pharma Sp. z o.o. mod Polen, særligt præmis 313–321, 336–346, 349–351, 352–353, 364 samt Domstolens dom: af 26.3.2020, C-542/18 RX-II og C-543/18 RX-II, Erik Simpson Rådet for Den Europæiske Union og HG mod Europa-Kommissionen, præmis 72 ff., af 6.10.2021, C-487/19, W.Ż., præmis 123 ff. samt af 29.3.2022, C-132/20, BN, DM, EN mod Getin Noble Bank S.A., præmis 116 ff.), ændrede Republikken Polens præsident Regulamin Sądu Najwyższego (øverste domstol forretningsorden) på en sådan måde, at et retsmøde i en sag, hvis det ikke foretages af den refererende dommer, nu kan udpeges mod hans eller hendes vilje af præsidenten for den relevante afdeling ved Sąd Najwyższy (øverste domstol) eller af formanden for den afdeling, inden for hvis kompetenceområde sagen falder (artikel 84, stk. 3, i regulamin Sądu Najwyższego (øverste domstol forretningsorden)). I sag III CZP 1/22 anfægtede den refererende dommer Karol Weitz lovligheden af og måden hvorpå dommerkollegiet blev udnævnt ved kendelse af 26. januar 2022, og han berammede aldrig et retsmøde med den sammensætning, der var angivet i denne kendelse, på trods af at præsidenten for Sąd Najwyższy (øverste domstol) med ansvar for afdelingen for civile sager havde medtaget disse retsmøder i den pågældende sag i udkastene til kalenderen for afdelingen for civile sager. Ved flere lejligheder er retsmøderne i denne sag blevet berammet af den nuværende formand for 3. afdeling for civile sager, dommer GC, som er blevet udnævnt til dommer ved Sąd Najwyższy (øverste domstol) under samme omstændigheder som BD, eller dommer KS, der fungerer som præsident for Sąd Najwyższy (øverste domstol) med ansvar for afdelingen for civile sager, under udøvelse af ovennævnte beføjelse. De således berammede retsmøder blev aflyst på grund af den refererende dommers eller et andet medlem af rettens sammensætning

undskyldte fravær. Deres udnævnelse i den førnævnte erstatningsprocedure var hver gang et forsøg på administrativt at tvinge den refererende dommer til at træffe afgørelse om den blandede sammensætning, der er fastsat i kendelsen af 26. januar 2022.

Kort begrundelse for forelæggelsen

- 18 Domstolens besvarelse af det præjudicielle spørgsmål vil afhænge af, om det dommerkollegium, der er udpeget i sag III CZP 1/22, er lovligt, om det er blevet gyldigt udpeget, samt hvordan og hvem dommerkollegiet bør og kan udpeges af. Såfremt Domstolen fastslår, at dommerne JK, RX, KS og CV ikke kan være dommere i sag III CZP 1/22, og at hverken dommer KS eller en hvilken som helst anden dommer ved Sąd Najwyższy (øverste domstol), der er udnævnt til sit embede under de omstændigheder, der er beskrevet i det præjudicielle spørgsmål, kan træffe nogen afgørelse i sag III CZP 1/22, herunder træffe afgørelse om rettens sammensætning eller om berømmelsen af retsmøderne, og at de afgørelser, som disse dommere har truffet i den foreliggende sag, følgelig ikke har nogen retsvirkning, og at der herefter kan træffes afgørelse om sammensætningen af dommerkollegiet, som skal behandle sag III CZP 1/22, at den refererende dommer i sag III CZP 1/22, hvis udnævnelse til dommer ved Sąd Najwyższy (øverste domstol) ikke er behæftet med ovennævnte mangler, uanset de nationale retsfor skrifter, der tillægger præsidenten for Sąd Najwyższy (øverste domstol) med ansvar for afdelingen for civile sager kompetence i denne henseende, træffer afgørelse om sammensætningen af sag III CZP 1/22 og berammer et tidspunkt for retsmødet, hvilket vil gøre det muligt for Sąd Najwyższy (øverste domstol) at træffe en afgørelse, der afgør det retsspørgsmål i sagen ved at anvende den fortolkning af EU-retten, som Domstolen har vedtaget i W.Ż.-dommen. Dette vil derfor afslutte proceduren i sag III CZP 1/22 og den underliggende sag III CO 121/18.
- 19 Den Europæiske Union er en retsunion, hvis opgaven med at sikre domstolsprøvelse i dens retsorden ikke kun er overdraget til Domstolen, men også til medlemsstaternes domstole. De skal tilvejebringe den nødvendige adgang til domstolsprøvelse for at sikre borgernes ret til en effektiv retsbeskyttelse på de områder, der er omfattet af EU-retten. Det følger af Domstolens praksis, at princippet om en effektiv retsbeskyttelse af borgernes rettigheder som sikret ved EU-retten, hvortil henvises i artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU, nemlig udgør et generelt princip i EU-retten, som udspringer af medlemsstaternes fælles forfatningstraditioner. Selve eksistensen af en effektiv domstolsprøvelse, som skal sikre overholdelsen af EU-retten, er uløseligt forbundet med eksistensen af en retsstat. Det følger heraf, at enhver medlemsstat skal sikre, at retsinstanser, der i henhold til EU-retten som »domstol« henhører under medlemsstatens retsmiddel- og proceduresystem på de områder, der er omfattet af EU-retten, opfylder kravene til effektiv retsbeskyttelse [dom: af 27.2.2018, Associação Sindical dos Juizes Portugueses, C-64/16, EU:C:2018:117, præmis 33–37; af 25.7.2018, Minister for

Justice and Equality (Mangler ved domstolssystemet), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, præmis 49-52 samt den deri nævnte retspraksis)].

- 20 Ved bedømmelsen af, om det pågældende organ, opfylder kravene til at være en »ret« som omhandlet i artikel 19, stk. 1, andet afsnit TEU, skal en lang række forhold tages i betragtning, såsom: om organet er oprettet ved lov, har permanent karakter, virker som obligatorisk retsinstans, anvender en kontradiktorisk sagsbehandling, træffer afgørelse på grundlag af retsfor skrifter, og om det er uafhængigt [dom: af 27.2.2018, Associação Sindical dos Juizes Portugueses, C-64/16, EU:C:2018:117, præmis 38, 42–43; af 25.7.2018, Minister for Justice and Equality (Mangler ved domstolssystemet), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, præmis 53]. Dette er helt i overensstemmelse med de krav, der stilles til begrebet »domstol« i chartrets artikel 47, andet afsnit, i forbindelse med retten til effektive retsmidler og adgang til en upartisk domstol [dom: af 27.2.2018, Associação Sindical dos Juizes Portugueses, C-64/16, EU:C:2018:117, præmis 41; af 25.7.2018, Minister for Justice and Equality (Mangler ved domstolssystemet), C-216/18 PPU, præmis 53] (dom C-64/16, *Associação Sindical dos Juizes Portugueses p. Tribunal de Contas*, præmis 41, dom C-216/18 PPU, LM, præmis 53, dom af 23.1.2018, FV mod Rådet, T-639/16 P, EU:T:2018:22, præmis 67). Ovenstående svarer også til normen for en uafhængig og upartisk domstol, der er oprettet ved lov, jf. artikel 6, stk. 1, i den europæiske konvention til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder (herefer »EMRK«) (jf. i denne forbindelse chartrets artikel 52, stk. 3 og 7, og artikel 6, stk. 3, TEU).
- 21 Forholdet mellem sag III CZP 1/22 og EU-retten er tydeligt. For det første skal et dommerkollegium bestående af syv dommere ved Sąd Najwyższy (øverste domstol) i den foreliggende sag afgøre et retligt spørgsmål ved at anvende den fortolkning af EU-retten, som Domstolen anlagde i W.Ż.-dommen, og således fuldbyrde denne dom. Det er derfor nødvendigt at undersøge, om den sammensætning af Sąd Najwyższy (øverste domstol), der er angivet i kendelsen af 26. januar 2022, er lovlig og er gyldigt udpeget, og derfor kan fuldbyrde W.Ż.-dommen. For det andet viser omstændighederne i sag III CZP 1/22, hvordan udøvelsen af de retslige funktioner ved selve Izba Cywilna SN (afdelingen for civile sager ved øverste domstol) og selve Sąd Najwyższy (øverste domstol) forstyrres i tilfælde, hvor et dommerkollegium ved denne domstol er kendetegnet ved tilstedeværelsen eller ledelsen af dommere ved Sąd Najwyższy (øverste domstol), der er udnævnt til deres embede efter en mangelfuld procedure, idet det bemærkes, at Sąd Najwyższys (øverste domstol) og dens afdeling for civile sagers meget ofte omfatter sager, der rejser spørgsmål om fortolkning og anvendelse af EU-retten, hvilket gør det nødvendigt at afgøre, om Sąd Najwyższys (øverste domstol) og dens afdeling for civile sagers funktion er forenelig med Unionens og konventionens normer.
- 22 Udøvelsen af de faktiske og retlige funktioner ved Sąd Najwyższy (øverste domstol) afhænger af, at dommerne ved denne retsinstans, som udøver forskellige ledelsesfunktioner ved Sąd Najwyższy (øverste domstol), eller som er en del af denne retsinstans organer, udøver deres kompetencer, hvilket faktisk kan påvirke

uafhængigheden for dommerne ved Sąd Najwyższy (øverste domstol). F.eks. har den præsident for Sąd Najwyższy (øverste domstol), der leder en afdelings virke, kompetence til at udpege dommerkollegier for hver enkelt sag og i visse tilfælde til at beramme retsmøder i disse sager i stedet for den refererende dommer. Der er tale om de midler, der anvendes til at tvinge dommere ved Sąd Najwyższy (øverste domstol), hvis udnævnelse til dommer ved Sąd Najwyższy (øverste domstol) ikke påvirkes af disse mangler ved dommen i de dommerkollegier, som de dommere, der er udnævnt til dommer ved den øverste domstol i en ulovlig procedure, er tilknyttet. Desuden kan den præsident for Sąd Najwyższy (øverste domstol), der leder den pågældende afdelings arbejde som leder af hele det administrative og retlige personale, der er aktivt i denne afdeling, kan påvirke og faktisk påvirker disse arbejdstageres tilbøjelighed til eller evne til at følge de forskellige dommers påbud og instrukser. Under omstændighederne i den foreliggende sag skal der desuden tages hensyn til den omstændighed, at førstepræsidenten for Sąd Najwyższy (øverste domstol) har vide administrative og organisatoriske beføjelser. Han leder navnlig arbejdet ved Sąd Najwyższy (øverste domstol) og er øverste chef for alt juridisk og administrativt personale ved Sąd Najwyższy (øverste domstol), hvorved han udøver en afgørende indflydelse på udvekslingen af dokumenter inden for Sąd Najwyższy (øverste domstol) og på denne domstols dommers adgang til sagsakterne. Førstepræsidenten for Sąd Najwyższy (øverste domstol) er i henhold til Regulamin Sądu Najwyższego (forretningsorden for den øverste domstol) formand for ethvert dommerkollegium ved den øverste domstol, hvor han har sæde, og kan i henhold til ustawa o Sądzie Najwyższym (lov om den øverste domstol) anmode Rzecznik Dyscyplinarny Sądu Najwyższego (anklageren i disciplinærsager ved den øverste domstol) om at indlede en disciplinærsag mod enhver dommer ved denne retsinstans. Dette betyder, at den indflydelse, som førstepræsidenten for Sąd Najwyższy (øverste domstol) har på udøvelsen af retslige funktioner for de forskellige dommere ved denne retsinstans, kan være og faktisk er relevant, således som omstændighederne i den foreliggende sag illustrerer. Derudover skal det påpeges, at vigtige funktioner i Sąd Najwyższys (øverste domstol) daglige arbejde varetages af Kolegium (kollegiet), da det har brede rådgivende og beslutningstagende beføjelser. Kollegiet består i øjeblikket i vid udstrækning af dommere ved Sąd Najwyższy (øverste domstol), der er udnævnt til dommerembedet ved denne retsinstans i en ulovlig procedure, og desuden vil valget af nye medlemmer af kollegiet, som helt sikkert vil være domineret af disse dommere, finde sted i Izba Cywilna SN (afdelingen for civile sager ved den øverste domstol) den 12. januar 2024.

- 23 Det er allerede veletableret i Menneskerettighedsdomstolens og Sąd Najwyższys (øverste domstol) retspraksis, at behandlingen af en sag ved et dommerkollegium ved Sąd Najwyższy (øverste domstol) med deltagelse af dommere, der er udnævnt til Sąd Najwyższy (øverste domstol) efter anmodning fra domstolsrådet, der er oprettet i henhold til den procedure, der er fastsat i bestemmelserne i lov af 8.12.2017, tilsidesætter en parts ret til at få en sag behandlet af en uafhængig og upartisk domstol, der er oprettet ved lov som omhandlet i artikel 6, stk. 1, EMRK (jf. navnlig Menneskerettighedsdomstolens dom af 22.7.2021, nr. 43447/19, i sag

Reczkowicz mod Polen, navnlig præmis 227–284; af 8.11.2021, nr. 49868/19 og 57511/19, i sag Dolińska-Ficek og Ozimek mod Polen, navnlig præmis 290–320, 340–350, 353–357, 368; af 3.3.2022, nr. 1469/20, i sag Advance Pharma Sp. z o.o. mod Polen samt afgørelsen fra de tre forenede afdelinger ved Sąd Najwyższy (øverste domstol): afdelingen for straffesager, for civile sager samt for arbejdsret og social sikring af 23.1.2020 i sag BSA 1–4110–1/20)]. Dette betyder, at ingen dommerkollegier ved Sąd Najwyższy (øverste domstol) opfylder normen for en uafhængig og upartisk domstol, der er oprettet ved lov som omhandlet i EMRK og EU-retten.

- 24 Det er paradoksalt, at intet dommerkollegium, der omfatter dommere ved Sąd Najwyższy (øverste domstol), der er udnævnt til dommere ved Sąd Najwyższy (øverste domstol) i en ulovlig procedure, opfylder den nævnte norm, og at de dommere, der er udnævnt inden for rammerne af en sådan procedure, i øjeblikket udøver næsten alle de vigtigste lederstillinger ved Sąd Najwyższy (øverste domstol) og kollegiet ved Sąd Najwyższy (øverste domstol), hvorved de har en væsentlig indflydelse på udøvelsen af dommerembedet ved Sąd Najwyższy (øverste domstol). Efter Sąd Najwyższys (øverste domstol) opfattelse er denne paradoksale, nærmest patologiske tilstand klart og åbenlyst i strid med artikel 2, artikel 6, stk. 1 og 3, og artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU og artikel 267 TEUF.
- 25 Af disse grunde og henset til det EU-retlige effektivitetsprincip har Sąd Najwyższy (øverste domstol) truffet afgørelse som nævnt i domskonklusionen ovenfor.